

**Kritik mot Landstinget i Värmland för felaktig information i kallelserna till det första tandvårdsbesöket**

---

**Beslutet i korthet:** Tandvård för barn och ungdomar är avgiftsfri. Landstinget får dock ta ut en avgift om patienten uteblir från ett avtalat besök. En kallelse till ett barns första tandvårdsbesök, där det anges en tid som har reserverats för besöket, innebär inte att landstinget och vårdnadshavarna har ingått en sådan överenskommelse att det är fråga om ett avtalat besök. Landstinget i Värmland kan inte undgå kritik för att ha angett i kallelsen att ett uteblivet besök debiteras patienten.

**Anmälan**

I en anmälan till JO klagade AA på Landstinget i Värmland. Han uppgav bl.a. följande: I januari 2016 fick han, i egenskap av vårdnadshavare för sin ettårige son, ett brev från Folktandvården Värmland med en kallelse till en tandhälsoundersökning. I kallelsen angavs en tid som hade reserverats för besöket. Vidare stod det att de snarast skulle kontakta Folktandvården om den reserverade tiden inte passade och att uteblivet besök skulle debiteras med 75 kronor. Tandvårdslagen ger rätt att debitera för uteblivet avtalat besök, men i det här fallet hade han som vårdnadshavare inte ingått något avtal. I samband med att hans äldre dotter något år dessförinnan fick motsvarande kallelse från Folktandvården kontaktade han Landstinget i Värmland och ifrågasatte grunden för det betalningsansvar som de påstod att han omfattades av. Trots detta har landstinget inte förändrat sitt arbetssätt.

AA bifogade en mejlkonversation mellan honom och en kommunikatör på Folktandvården Värmland som hade ägt rum i januari och februari 2016. Av konversationen framgick bl.a. att frågan, med anledning av AA:s synpunkter något år tidigare, hade diskuterats med jurister i Landstingshuset.

Kommunikatören svarade att landstinget hade resonerat bl.a. på följande sätt:

Att vi har en låg nivå på avgiften (75 kronor) beror på att vi inte ser det som en ren ersättning för den förlorade vårdtiden utan mer som en markering till den som uteblivit att i tid höra av sig om man vill av- eller omboka sin erbjudna tid nästa gång. Och vi skickar inga uteblivandeavgifter i barntandvård till inkasso.

---

Men du har rätt i att vi inte har ett formellt avtal från första besöket. Krav på ett sådant skulle skapa en ganska stor byråkrati som vi tror varken vi eller patienterna vore betjänta av.

## Utredning

JO begärde att Landstingsstyrelsen, Landstinget i Värmland, skulle yttra sig över AA:s anmälan till JO. I ett remissvar anförde landstingsstyrelsens arbetsutskott bl.a. följande:

### Folktandvårdens rutiner vid debitering för uteblivet besök

Enligt 7 § 1. tandvårdslagen (1985:125) ska folktandvården svara för regelbunden och fullständig tandvård för barn och ungdomar till och med det år då de fyller nitton år. Enligt 15 a § tandvårdslagen ska sådan tandvård vara avgiftsfri för patienten. Uppkommer kostnader med anledning av att patienten uteblivit från avtalat tandvårdsbesök, får avgift tas ut av patienten enligt grunder som landstinget bestämmer. Avgiften ska normalt tas ut av patientens förmyndare om patienten är under 18 år.

Landstingsfullmäktige beslutade den 29 januari 2001 att en avgift på 75 kronor ska tillämpas vid uteblivanden i all barn- och ungdomstandvård.

Anmälan avser den första kallelsen till tandhälsoundersökning som skickas till barn vid ett års ålder. I kallelsen anges att en viss tid reserverats för besöket samt att folktandvården snarast ska kontaktas om den reserverade tiden inte passar. Av kallelsen framgår även att uteblivet besök debiteras med 75 kronor.

Samma mall används för alla kallelser till besök inom folktandvården.

### Bedömning

Folktandvårdens ansvar för barns och ungdomars tandvård enligt 7 § 1. tandvårdslagen innebär att folktandvården ska kalla barn till tandhälsoundersökning. Kallelsen till det första tandvårdsbesöket kan inte anses innebära att det ingåtts en sådan överenskommelse med vårdnadshavarna att det är fråga om ett avtalat besök. Därmed finns inte grund för att ta ut avgift enligt 15 a § tandvårdslagen om patienten uteblir eller inte hör av sig till folktandvården angående den reserverade tiden.

Med anledning av ovanstående kommer landstinget att ändra de tillämpade rutinerna för debitering vid uteblivet besök. Debitering kommer endast att ske när det finns en sådan överenskommelse med patient eller vårdnadshavare att det är fråga om ett avtalat besök.

AA yttrade sig över remissvaret och uppgav bl.a. följande: Av remissvaret framgår att landstinget kommer att ändra de tillämpade rutinerna för debitering vid uteblivet besök och att debitering endast kommer att ske när det finns en sådan överenskommelse med patienten eller vårdnadshavaren att det är fråga om ett avtalat besök. Det framgår dock inte av yttrandet om landstinget kommer att ändra lydelsen i sina kallelser så att det tydligt framgår att de erbjuder en tid och inte binder patienten vid en viss tid med hot om straffavgift vid uteblivet besök. Det vore önskvärt att landstinget förtydligade när de anser att ett besök har avtalats. Som AA uppfattar landstinget anser de att alla kommande besök efter det första tandvårdsbesöket vid cirka ett års ålder är avtalade på förhand.

### Bedömning

Tandvård för barn och ungdomar upp till och med det år då de fyller 21 år är avgiftsfri för patienten. Landstinget får dock ta ut en avgift om patienten uteblir

från ett avtalat besök. Om patienten är under 18 år tas avgiften ut av barnets förmyndare (7 § 1 och 15 a § tandvårdslagen [1985:125]).

Landstingsstyrelsen uppger i sitt remissvar att kallelsen till det första tandvårdsbesöket inte kan anses innebära att det har ingåtts en sådan överenskommelse med vårdnadshavarna att det är fråga om ett *avtalat* besök. Jag instämmer i den bedömningen. Det innebär att det är felaktigt att i dessa kallelser ange att ett uteblivet besök debiteras patienten. Den informationen bör därför inte finnas med i kallelsen. Det är alltså inte tillräckligt att Folktandvården endast avstår från att debitera patienten för kostnaden.

Det framgår av handlingarna att AA uppmärksammade landstinget på den aktuella frågan något år före den aktuella händelsen, i samband med att hans äldre dotter fick motsvarande kallelse. Det förvånar mig att landstinget inte såg över kallelsen redan vid den tidpunkten. Landstinget kan inte undgå kritik för utformningen av kallelsen. Jag utgår från att landstinget numera har ändrat utformningen av kallelsen till det första tandvårdsbesöket.

Det som AA har uppgett i övrigt leder inte till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.